

ÚVOD

Odkaz a prosba umírajícího člověka ve vás zanechají stopu. Nikdy by mne v mé praxi hospicové sestry nenapadlo, že budu požádána, abych sepsala poslední okamžiky života svého pacienta. Tento nemocný se léčil s pokročilou rakovinou dlouhých patnáct let a během té doby sám napsal dvě knihy, *Touha žít* a *Touha odejít*, které vydala Aliance pro rakovinu prsu.

Někteří čtenáři mých knih mi opakovaně během posledních let pokládali otázku, zda plánuji napsat další knihu. Realita mého života však nenasvědčovala tomu, že bych se mohla do psaní pustit. Jednoho dne jsem byla požádána o přednášku v Dačicích, kam ráda jezdím odpočívat a čerpat sílu do kláštera k sestrám bosým karmelitkám (právě zde jsem také napsala své dvě knihy). Při hledání vhodného termínu jsem si vybavila tohoto nemocného

muže a jeho odkaz, který chtěl zanechat druhým lidem. V srdci jsem pocítila silný impuls ke psaní. Bylo třeba si v diáři udělat místo a domluvila jsem si pobyt v klášteře, který mi sestry laskavě umožnily.

V srdci jsem nosila dlouhodobou touhu vyjádřit poděkování všem rodinným příslušníkům, kteří se rozhodli pečovat o své blízké v jejich vlastním sociálním prostředí. Víím, kolik vnitřních sil je tato volba stála. Často nám sdělovali obavu a strach z nadcházející péče. Oslovila jsem některé z nich a požádala je o rozhovor. Byla jsem překvapena vstřícností a ochotou podělit se o jejich svědectví.

Dnešní rodiny často nemají předchozí zkušenost z doprovázení svých blízkých, přesto se bez předchozí zkušenosti odhodlají pečovat. V některých případech bývají od péče doma zrazovány už v nemocnici. Hybnou silou pro taková složitá rozhodování je láska k člověku, který umírá, touha mu pomoci a potřeba být mu nablízku. Také některé zdravotní sestry během

své profese naleznou stejné volání ve svém srdci a rozhodnou se pro službu v hospici. I o nich bude tato knížka.

Jana Sieberová

ROZHOVOR S PANEM STANISLAVEM, PACIENTEM HOSPICE

Pane Stanislave, řekněte nám prosím něco o své nemoci...

Jsem nevléčitelně nemocný, lépe řečeno smrtelně nemocný. Mám rakovinu plic s metastázemi, bez možnosti jakékoliv další léčby. Jsem ve stádiu, kdy vím, že zemřu. Mám partnerku, kterou bych nevyměnil za nic na světě. Ženu s neuvěřitelnou vnitřní silou, kterou mám rád. Osud mi pomohl tím, že jsem se stal pacientem Domácího hospice Duha v Hořicích, který se o mne stará tak, jako bych byl členem jejich rodiny. Nejen že mi bezplatně zajistil potřebné lékařské pomůcky, ale pravidelně za mnou dojíždí domů na kontrolu a je mi prakticky čtyřicet hodin v týdnu k dispozici. Zvládání mé nemoci dostalo úplně jiný rozměr. Jsem klidnější a vyrovnanější.

Jak se v současné době díváte na svůj život?

Každá hodina mého života je takové malé překvapení, protože nevím, co mi ta další přinese. Před nemocí jsem hodně pracoval a byl plný energie. Prakticky nic pro mne nebylo problém, řídil jsem se heslem „nemožné ihned a zázraky do tří dnů“. Pak se najednou všechno změnilo. Diagnóza rakoviny plic mne srazila na kolena, snažila se dostat mne na lopatky. Nestalo se. Chemoterapie a radioterapie byly ničivé. Začínal jsem pomalu chápat, že budu muset plně přehodnotit veškeré své aktivity a duševně se vyrovnat s tím, čím právě procházím.

Jaká je hodnota času pro člověka s nevyléčitelnou nemocí?

Nezměřitelná. Každá vteřina či minuta, kdy ještě žiji a jsem schopný komunikovat s okolím, je nejen pro mě nezaplatitelná. Prostě neexistuje měrná jednotka, která by dokázala vyvážit ten čas. Navíc čas se pro mě stává velmi relativní

veličinou, kterou nemohu nijak ovládnout, protože o to se stará má nemoc. Ona bohužel určuje, jak dlouho ještě zde budu a také v jakém stavu.

Co pro vás znamenají vztahy, rodina, přátelé?

Bohužel až s příchodem této nemoci jsem si uvědomil, jak na tom skutečně se svými vztahy jsem. Zůstali jen ti opravdoví přátelé, a těch zpravidla není nikdy moc a jsou velmi vzácní. Moji další „přátelé“ se najednou někam vytratili. Je to tím, že nevědí, jak se ke mně mají chovat, jak se mnou mluvit a jednat. Je to přirozené, protože informací na tohle choulostivé téma je jako šafránu. Já i má rodina se vlastně učíme, jak s touto situací naložit. A právě v těchto chvílích si plně uvědomuji, jak křehké jsou lidské vztahy.

Jaké myšlenky teď máte?

Jak dlouho zde ještě budu schopen fungovat. Jak dlouho budu moci se svou rodinou prožívat ty krásné chvíle všedního dne.

Je možné se připravit na svůj odchod?

To je otázka, která nás provází celé věky. Je vůbec možné se nějak připravit na odchod na věčnost? Myslel jsem si, že ano, ale postupem času jsem si uvědomil, že to vlastně možné není. Když to vezmu čistě za sebe, tak dojdou k závěru, že to nevím. Ano, určitým způsobem jsem připraven a vyrovnán s odchodem. Ale to je teď. Otázkou zůstává, co bude, až ten okamžik opravdu přijde. Na to odpověď prozatím neznám.

Co vzkazujete zdravým lidem?

Jsme smrtelně nemocní. Ale stále jsme to my. Normální myslící lidské bytosti, které to mají oproti vám těžší o svou nemoc a musí jí přizpůsobit svůj život. Komunikujte s námi na rovinu, ne s pohledem přes prsty, když si nebudete jistí, jak s námi jednat. Protože tahle nemoc si nevybírá. Dnes jste zdraví a zítra může být vše jinak. Jediné, co nás nemocné od vás zdravých odlišuje, je právě ta nemoc. Jinak jsme stejní jako vy. Máme své touhy, přání, radosti i starosti. Stejně jako vy

zdraví. Já si osobně přeji, aby se mne lidé nebáli, protože mám rakovinu. Ta nemoc není nakažlivá.

Vyhovují vám služby domácího hospice?

Není to tak dlouho, co jsem znal hospic pouze z doslechu. Okolnosti tomu chtěly, že jsem měl tu čest se stát jeho pacientem. Kvalita služeb, která mi je dnes a denně prezentována, je nad rámec veškerého očekávání. Jsem naprosto spokojený a nevím, co si více přát. Můj život se změnil k lepšímu.

Domácí hospicová služba v Hořicích je postavena na křesťanských základech, byla vám nabídnuta duchovní péče?

Ano, byla. Velmi jemně a nenásilně. To oceňuji. Nic nevnučují a plně respektují vaši víru. Pracovníci hospice mi otevřeně vysvětlili, co duchovní péče obnáší a co mi může přinést. Přitom mi ponechali plně svobodu mé víry. Jsem věřící. Ne v církevním slova smyslu, ale věřící. A oni to plně respektovali.

Jak jste na nabídku reagoval?

Nabídku jsem přijal a očekával příjezd duchovního.

Kdo duchovní péči poskytl?

Duchovní péči mi poskytl u mě doma pan farář Marián Benko, který s hospicem Duha úzce spolupracuje. Bylo to velmi osobní setkání. Ještě jednou za něj děkuji.

Myslíte si, že je v dostatečné míře v ČR dostupná domácí hospicová péče?

Tak to si rozhodně nemyslím. Naopak jsem přesvědčen, že domácích hospiců je v této republice jako šafránu a je to velká škoda. Naše republika by potřebovala dle mého odhadu minimálně dvojnásobek domácích hospiců v poměru k tak obrovskému nárůstu onkologicky nemocných pacientů. Přeji si z celého srdce, aby se počet nových hospiců navýšil co nejdříve.

* * *

Pan Stanislav Václavík byl v péči Domáciho hospice Duha v Hořicích několik měsíců. S celým týmem si vytvořil důvěryhodný vztah, který dal podnět i k tomuto rozhovoru, za který mu velmi děkuji. Také natočil dokument, který by měla odvysílat Česká televize na podzim letošního roku. Byl to silný muž do poslední chvíle. Přál si odejít ve svém novém domě, který si s přítelkyní postavili. V době, kdy o stěhování přemýšlel, se mi to zdálo nereálné. Byl velmi křehký, ale vnitřně silný. Obávala jsem se, že cesta bude pro něho velmi náročná. Pan Stanislav se ale rozhodl a jednoho dne se se svou přítelkyní odstěhoval. Odešel ve svém domě, v přítomnosti své přítelkyně, kterou miloval, tiše a pokojně.

ROZHOVOR S POZŮSTALOU,
PANÍ JITKOU
(PŘÍTELKYNĚ PANA STANISLAVA)

S odchodem Standy jsem počítala a byla na něj připravena. Den před smrtí byl plný nápadů a chtěl se projít na zahradě. Poslední den jeho života jsem Standu omyla, ostříhala mu nehty, dala čisté pyžamo a povídala si s ním. Ještě před smrtí chtěl jogurty a kakao. Pak se mu udělalo mdlo, usnul a přestal dýchat. Vypadal, že spí. Zapálila jsem svíčky a čekala, že se třeba ještě probudí. Ani jsem nebrečela. Spíš mi došlo, že má konečně klid, nic ho nebolí a asi je spokojenější než ty poslední měsíce. Honilo se mi hlavou, co si bez něho počnu. Vedle nás bydlí dcera se zetěm. Celou dobu byli se mnou. Vyjadřovali pochopení a pomáhali mi zvládnout první náraz bolesti. Společně jsme čekali na odvoz pohřební službou a i po odvozu byli se mnou doma. Spojili

se se zbytkem rodiny, aby jim tu smutnou zprávu oznámili. Rodina i přátelé mi telefonovali. Ptali se na totéž: jestli něco nepotřebuji, jestli zemřel v klidu, jestli nemají něco zařídit, jestli nemají přijet. Vyjádřili mi upřímnou soustrast a Standovi přáli klid.

V období krátce po smrti přítele mi moc pomáhala práce v novém domě. Musela jsem vybalit potřebné věci, sestavit nábytek, uklízet a starat se o naše kočky, které si teprve zvykaly na nové prostředí. Celou dobu jsem si v duchu se Standou povídala. Co by se mu líbilo, s čím by mi určitě pomohl, ale také jsem mu vyčítala, že mne tady zanechal. Když je člověk zvyklý celý život s někým žít a najednou je doma sám, ani ta práce moc nepomáhá.

Nejvíce jsem trpěla při činnostech, které dělal Standa. Dlouho jsem nebyla schopná pít z jeho oblíbeného hrnečku, jíst jeho oblíbenou lžící a vařit jeho oblíbená jídla. Od smrti Standy

se moc neraduji, nemám z čeho. Bývám často smutná. Mám pár přátel, co za mnou jezdí, dokonce jsem se udobřila se svou sestrou, ale do dneška jsem se s jeho ztrátou nevyrovnala. Myslím na něj, povídám si s ním a zlobím se, že tu prostě není. Snažím se stále něco dělat, ale bohužel zhoršující se zdravotní stav mi brání v práci. Koníčky nějaké mám, sbírám a suším bylinky, ráda čtu i píšu, snažím se cvičit kočičky, pečů a vařím pro širší rodinu. Vzpomínám na Standu stále a ve vzpomínkách jsem tak znovu s ním. Někdy se i zasměji některým situacím, které jsme spolu prožili. Víím, že má teď v tom dalším životě konečně klid. Moc bych si přála, aby za mnou ve snu přišel.

Každý pozůstalý by si měl uvědomit, že on sám dál žije. Může vidět slunce, květiny, děti, radost ostatních. To, že naši milovaní odcházejí, se rozhodlo už dříve. Bůh to tak chtěl. Je třeba svůj čas vložit do pomoci druhým lidem a také zvířátkům. Je třeba vážit si daru života a radovat se

z něj. Pokusit se o pozitivní myšlení. Ztráta bolí, ale určitě je spousta dalších lidí, kterým na vás záleží. Každý člověk odchod svého blízkého prožívá jinak. Někdo se z toho vybrečí, někdo chce spáchat sebevraždu, někdo proklíná osud, někdo se zlobí na zemřelého. Já osobně jsem pořád v hlavě přemítala, jestli jsem ještě nemohla udělat něco, abych mu pomohla. Ale vždy jsem došla k závěru, že jsem udělala vše, co chtěl, a i po smrti mu splnila jeho přání. A ta splněná přání mi přinesla v duši klid a pocit vyrovnanosti.